नं० ४४२५ — घ

ज्योतिष्टोमकर्मक्रमः

पत्राणि-१३

नं० ४४२५-घ

ज्योतिष्टोमकर्मक्रमः

नं० ४४२५ - घ

पत्राणि १३ (त्रयोदशानि)

4425

13

ज्या। देवकृष्ण वि.
ज्योतिष्टोमपद्धति पत्र.१३

ज्योतिष्टोमपद्धति

400

ॐ श्री श्रीसामवेदाय नमः॥ श्रीगणेशं नमस्कृत्य ज्योतिष्टोमस्यैव क्रतोः॥ छंदोगानां
यथाज्ञानं लिख्यते कर्मणः क्रमः॥ तत्रादौ मातृपूजापूर्वकं वृद्धिश्राद्धं॥ प्राङ्मुखोपवि
ष्टानां ऋत्विजां उदङ्मुखो यजमानः वरणं करोति॥ तत्रादितः स्वस्तिपाठादि मांगल्यं कृ
त्वादेव ऋत्विग्वरणं कुर्यात्॥ तद्यथा अग्निर्मे होता॥ आदित्यो मेऽध्वर्युः॥ चंद्रमा मे ब्रह्मा॥ पर्जन्यो
मे उद्गाता॥ आकाशो मे सदस्यः॥ आपो मे होत्राशंसिनः॥ रश्मयो मे चमसाध्वर्यवः॥
स एतान्देवानृत्विजो वृत्वाथैतान्मानुषान्वृणीत॥ अवृतान्गृहीत्वा अमुकगोत्रोऽ
मुकशर्माऽहं ज्योतिष्टोमेनाग्निष्टोमसंस्थेन रथंतरपृष्ठेन चतुष्टोमेन द्वादशशत
गवदक्षिणेनाहं यक्ष्ये॥ तत्र मे त्वमुद्गाता भवेति वृणीत॥ उद्गाता महन्मे वोच इत्यादि ऋत्विक्षी
येत्येवमंतं यजुर्जप्त्वाऽहं नवामीति वदेत्॥ गृह्योक्तो मधुपर्कविधिः॥ तत्र यश्चासानदोसि
त्येतस्य स्थाने स्पर्शो हा स्वयोमंत्रास्पृशति यथा इदमन्नमयं रसइमागावः सदक्षि
या॥ तस्माद्विवृद्धं सयं बहु बहु मे भूया स्वाहा॥ इदमन्नमयं रसइमागावः सदक्षिया॥
भर्गो देवस्य धीमहि प्राणो वाचो भूया बहु मे भूयो भूया स्वाहा॥ इदमन्नमयं रसइमा
गावः सदक्षिया॥ धियो यो नः प्रचोदयात् सर्वं मे भूया स्वाहा॥ इति नापितेन

गौरीत्यकेके मुंच गामित्येतस्य स्थाने उत्सृजत गां तृणानि गौरत्स्वित्येति मंत्रः। मातारुद्राणामि
त्येनदातदिकमन्यत्सर्वं समानं ततः आशीर्वादः। तांबूलादि दद्यात्सर्वेभ्यः। अथ नतो देवयज
नमेत्यत्रू चिजो देवयजनं याचेद्यजमानः। तत्र ते आर्यनामंत्राः। अग्निर्मह्यं तासमे देवयजनं
-दि ददातु। होतु र्देवयजनं मे देहि। आदित्यो मे धर्त्तुः समे देवयजनं ददातु। अद्ध्वर्यो देवयजनं मे दे
हि। चंद्रमा मे ब्रह्मा स मे देवयजनं ददातु। ब्रह्मन् देवयजनं मे देहि। पर्जन्यो म उद्गाता स मे
देवयजनं ददातु। उद्गातर्देवयजनं मा देहि। आकाशो मे सदस्यः स मे देवयजनं ददातु। स
दस्य देवयजनं मा देहि। आपो मे होत्राशंसिन्यस्ता मे देवयजनं ददातु। होत्राशंसिनो दे
वयजनं मे दत्त। रश्मयो मे चमसाध्वर्यवस्ते देवयजनं ददातु। चमसाध्वर्यवो देवयजनं मे दत्त।
इति देवयजनप्रार्थना॥ ॥अत्रादेव र्विकृ संबद्धिमंत्रो मंद्रस्वरेण कर्त्तव्यः। उच्चैरन्या। ततः
उद्गाता मंत्रेण देवयजनं गच्छतु। उदंडे वउशा ह्यन्यः। प्रथमं देवो देवमेचिति। दूरं व्रजिता
विहायादो श्रुत्यमिति। ब्रह्मा नो मासीत्रिःकृतिः सोमसरणी सोमं गामयेति देवयजनं पंथान म:३
मापद्य उत्तरां वद्यं तमाक्रम्य दक्षिणे मीह्ममानः। पिरोचूरिति जपतु। ब्रह्मपदे वसंनतीविका त्रि२
दश्याम अग्निष्टोमस्य प्रारंभः। उदगयन पूर्वपक्षपुण्याहसन्निपाते यज्ञकालो नादेशो इत्यकालमात्॥

पौर्णमास्यां अमावास्यायां वा यः सुत्या भवति तथा वास्यात् ॥ ॥ पंचाहिकोग्निष्टोमः ॥ प्रथमे
ह्नि हविर्याद्यादि वरणांतं प्रातः कृत्वा सायंकाले दीक्षणीयेष्टिः ॥ द्वितीये ह्नि प्रातः प्रायणीयाना
मक प्रथमेष्टिः ॥ तदनंतरं सोमक्रयः ॥ ततः आतिथ्यानाम द्वितीयेष्टिः ॥ पश्चात्प्रातरेवोपस
दिष्टिः तृतीया ॥ ततः सायंकाले पुनरुपसदिष्टिः ॥ तृतीये ह्नि प्रातरुपसदिष्टिः प्रथमा पुनः
सायंकाले सैव द्वितीया ॥ चतुर्थे ह्नि प्रातरेवोपसदिष्टिः द्वितीयं प्रातरेवाग्निप्रणयनं ॥ अ
पराह्णे अग्नीषोमीयः पशुः ॥ पंचमे ह्नि सुत्याकर्म ॥ एवं पंचभिरहोभिः पंचाहिकानां यज्ञानां
समाप्तिर्भवति ॥ इदानीं प्रातः तं लिख्यते ॥ सर्वास्विष्टिषु समस्ता तां पत्नीशालां पूर्वया द्वारा प्र
विश्य प्रणीतोत्तरावंतरेण होतुरुत्तरेण गत्वा गार्हपत्यस्य पश्चादुपविश्य सामगानं कुर्यात् ॥
प्रथमे ह्नि दीक्षणीयायां ताद्र्यसामानि गायेत् त्यमू षु वाजिनं त्यमू षु इति ताद्र्यसामानि ॥
त्रिष्टुप् छंदः ताद्र्यऋषिः इंद्रो देवता दीक्षणीयायामिष्टौ विनियोगः ॥ प्रधानहोमसंबंधि व
षट्कारेण सर्वसाम्नां निधनानि पठेत् ॥ एकैकं त्रिभिः ॥ द्वितीये ह्नि प्रातः प्रायणीयायामि
ष्टौ प्रवद्भार्गवं साम तथैव गायेत् ॥ प्रेष्ठं यासीदिति प्रवद्भार्गवं जगती छंदः च्यवनऋषिः
सोमो देवता प्रायणीयायामिष्टौ विनियोगः ॥ एतत्साम ऋचां ऋचापतीति ऋचेषु त्रिरितरासी २

तिन्यायेन गायेत्॥ अनंतरं सोमक्रयस्तात्सुब्रह्मण्यस्य कर्म॥ ऋत्विजो राजनि सुब्रह्मण्य उत्तरेण
सोमवहनं गच्छेत् तारणेष्वेशामीशाखां पालाशशाखां वा सपलाशां पाणौ कृत्वा रथोपरि अव
तिष्ठेत्॥ शाखया त्वेषे द्वावोत्र अथ मं दक्षिणमनड्वाहं प्रेरयेत्॥ प्राच्यां दिशि प्रेरयन् सुब्रह्म
ण्योऽम् इति त्रिर्वा तं त्रिर्ब्रूयात् सुब्रह्मण्यः॥ रथं च दक्षिणमाहृत्य पत्नीशालां प्रति प्रेरयन् पु
नः सुब्रह्मण्योमिति त्रिः षट्कृत्वः पूर्ववत्तमेव ब्रूयात्॥ एवं तारितो सोमः पत्नीशालोपरि तां
पलाशशाखां प्रक्षिप्य तु यामीमां श्रितामारोहणं कृतं भवति नमेवा श्रित्यावरोहेत्॥ तस्मिन् कर्
मणि यजमानो दक्षिणमनड्वाहं सुब्रह्मण्याय दद्यात्॥ होता युक्तं रथं वा तदनंतरं आतिथ्ये
ष्टिः॥ तस्यां प्रेष्ठं वद् इति गायत्री सामोद्गानं गायेत्॥ प्रेष्ठं वो अतिथिमिति अग्नानं साम गायत्री
छंदः उद्गाता ऋषिः अग्निर्देवता आतिथ्यायामिष्टौ विनियोगः॥ तस्यां समाप्तायां तनून
प्त्रसंज्ञं आज्यं आहवनीयस्य पश्चिमे प्रदेशे स्थापितं भवति॥ तदग्निमुद्धृत्य उपेत्य सुब्रह्मण्य
प्रभृतयः सर्वे ऋत्विजः अनाधृष्टमस्यनाधृष्यं देवानामोजो नभिशस्त्यभि
शस्तिपा अनभिशस्तेन्यमंजसा सत्यमुपगेषं स्विते माधाः इति अग्निमुद्धृत्य मदंती ब्रह्म
उदकोपस्पर्शनं॥ ततः आसंद्यां परि पत्नीशालायां स्थापितं सोमं अग्निमुद्धृत्य उपेतु इमं मंत्रं॥

ॐ स्वर ॐ स्तुष्टे देव सोमाप्यायतामिंद्रायैकधनविद आ तुभ्यमिंद्रः प्यायतामा त्वमिंद्राय प्यायस्व
प्यायया स्मांत्सखीन्त्सन्या मेधया स्वस्ति ते देव सोम सुत्यामुदृचमशीय इति इदमाप्यायनं
कर्म उक्तं तु ॥ ततः काशाग्रेण मायाम्नुष्टिः । ब्रह्मरसं प्रज्ञावेद्यां स्थापितो नवलि । तत्र सव्यं पा
णिं न्युब्जं दक्षिणमुत्तानं एवमुत्तान्यां पाणिभ्यां तं दर्भमुष्टिमालभ्य दक्षिणं स्वं संनामयत्रमंत्र नं
3 यिद्रुतां तान्न मंत्रेण । स मंत्रः । पृष्ठाराय पृष्ठा वामानि [illegible] गायत्र्यै [illegible] नमो दिवे न
मः पृथिव्यै इति । अनंतरं सुब्रह्मण्याह्वानं । अध्वर्युः प्रेषितः सुब्रह्मण्यः पत्नीशालाया दक्षिणस्य ला
द्वारबाह्वोः पुरस्तात्तिष्ठन्नंतर्वेदि देशोन्वारब्धे यजमाने पत्न्यां च सुब्रह्मण्याह्वानं कुर्यात् । तस्य
छंदऋषिः देवताः सुब्रह्मण्यामिति ब्रह्मस्रोः सामासंपाछंदः । आदित्य ऋषिः । इंद्रो देवता । ब्रह्म चवा
इदमग्रे सुब्रह्मण्या स्यामिति ब्राह्मणं । ज्योतिष्टोमे विनियोगः । ततः सुब्रह्मण्यामित्यादि ब्रूयात् । त
द्यथा । सुब्रह्मण्यो३ सुब्रह्मण्यो३ सुब्रह्मण्यो३मिंद्रागच्छ हरिव आगच्छ मेधातिथेर्मेष वृषणश्वस्य १
मेने गौरावस्कंदिन्नहल्यायै जार कौशिक ब्राह्मण गौतम ब्रुवाण । त्र्यहे सुत्यामागच्छ मघवन्दे
वा ब्रह्मण आगच्छ तोगच्छ तोगच्छेत । एवं त्रिर्ब्रूयात् । अनंतरं यजमानवाचयनमेति मंत्रैः पृथक्
पृथक् इति मंत्राः । सा सि सुब्रह्मण्ये तस्यास्ते पृथिवी पाद इति ब्रूयात् [illegible] तं मंत्रं यजमानः प्रत्यु
पेतु । एवं सा सि सुब्रह्मण्ये तस्यास्तेंतरिक्षं पाद इति ब्रूयात् [illegible] सा सि सुब्रह्मण्ये तस्यास्ते द्यौः पाद इति

बूरशिः॥ स्त्वासि सुब्रह्मण्ये तस्यास्ते दिशः पाद इति बूरशिः॥ परोरजास्ते पंचमः पाद इति बूरशिः॥ सा न इषमू
र्जं धुक्ष्वेति बूरशिः॥ वीर्यं मन्त्राद्यं धत्तेति बूरशिः॥ ततः पत्नीयजमानौ सुब्रह्मण्यां पठेयु यत्स्वष्टपद्महं याचे
तां उपद्रूतं तं इत्वष्टपद्मवं देद्या सुब्रह्मण्यः॥ नतो य यार्थ॥ स्तुः ततस्तस्मिन्नेवाहनि तदानीमेवोप
सदिष्टिः ततः अंशुः रिति मंत्रेण पूर्ववत् सोमाप्यायनं निह्नवं च काशमये प्रस्तरे दक्षिणे तानौ पाणी
न्यायष्टारायेन्यनेनैव मंत्रेण उद्गाता कुर्यात्॥ सुब्रह्मण्यः सुब्रह्मण्याह्वानं च॥ एवमेव सायंत
नरुपसदिष्टिः॥ द्वितीयेह्नि प्रातरुपसदिष्टिः॥ पुनः सायमुपसदिष्टिः॥ तृतीयेह्नि प्रातरेवोपसदिष्टि ॥३५
र्द्वयोस्सर्वासु उपसदिष्टिषु अंशुरंशुष्टे देवा सोमाप्याइति मंत्रेण सोमाप्यायनं॥ एष्टारायइति मं
त्रेण काशमये प्रस्तरे निह्नवनं॥ सुब्रह्मण्याह्वानं च॥ ततस्त आपराह्णिक्या उपसदिष्ट्या निह्नवनं प्रस्तरे
स व्योहानान्यां पाणिन्यां स्यादिति विशेषः॥ सुब्रह्मण्याह्वाने त्र्यहे सुत्यामागच्छेति द्वितीयेह्नि द्व्यहे
सुत्यामिति तृतीयेह्नि श्वः सुत्यामिति चतुर्थेह्नि अद्य सुत्यामिति सुत्यायामिति विशेषः॥ तस्मिन्नेवाह्नि तत
स्तदानीमेवाग्निप्रणयनं॥ पत्नीशालायां ततः अग्निमुत्तरवेद्यां स्थापयेत्॥ तत्राग्नेर्व्रतं गायत्रसा
म॥ अग्निर्मूर्धेति अग्नेर्व्रतं गायत्री छंदः॥ अग्निर्ऋषिः॥ अग्निर्देवता॥ अग्निप्रणयने विनियोगः॥ हो
ओ ३ हौ ३ औ ३ औ ३ वा॥ प्रतिपादं स्तोत्रावृत्तिः॥ ततनेद्धं बर्हिः॥ ततः उद्गाता हविर्धानयोर्द्वारा सदः प्रविश्य प्रा

गत्यमासादितमोदुंबरीवृक्षमग्रेणगच्छेदुदुंबरस्वक्तिछन्नधर्तुणासहोद्धुयेतु । घृतानस्यामाकृतत्कु
यतूद्दिवःस्तन्नानांतरिक्षं ६ पृ णा ८ दृ ष्ट्यो वी इति मंत्रेण । आयोष्ट्वासदनेसादयामि इति मंत्रेणस्थ
न्रेनिधानतु । तत्रस्थाने यिच्चानमः समुद्रायनमः समुद्रस्यचक्षुषा समांमापृनवाक्याःसीद्भूर्गस्यूर्जो
दाउर्जंमेदेहृद्यूर्जंमाधेहृद्यं न्नंमेदेहृद्यं न्नंमाधेहीतिजपेतु । यविदशकुसृपर्यविष्ठादनेकरोति । तावन्नामौ
दुंबरीगृह्णीवेवतिष्ठेदुदुर्गाना । तस्यामौदुंबर्यांयित्रशाखांतरंनिःसृतंनवति तत्र अधर्ष्टाद्भूमिंकरोति
तत्रिवकुनरुद्धानायथा अधर्ष्टणाद्दुतेनाप्येवकुदुर्यानृस्केवेण । तेन द्यावापृथिवी आप्रीणाथा
६ स्वाहेतिन्तूवीं प्रजापतयेस्वाहेत्यन्तरांकुत्वाकुतिहृदयंउदुर्याजुयाजुदुर्यादद्याचूनिमाज्युप्रा
श्यनीति । ततः विशाखस्यअधस्तादुदुंबरींपरिगृह्यजपेतु । दिविदवा ८ दृ ८ दृ मयिप्रजामिति ।
अंतरिक्षेवया ८ सि दृ ८ दृ मयिपशूनितिमध्ये । पृथिव्यामध्येऽधीर्दृ ८ दृ मयिसजातानितिमूले । ४
ततः अवच्छाद्यमानायामौदुंबर्यांउदुगातांजपेतु । दिवंछदासिसंतनिनामविश्वजनस्यछायायानम
स्तेऽस्तुमामाहिंसीरितिमंत्रं । ततोयाप्याततंनिःक्रामततततोपराद्धे तस्मिन्नेवदिने । अग्नीषोमीयः प
शुर्नवति । तच्चादौपत्नीशालां । ततः अग्नीषोमयोः प्रणयनंकुर्वंति । तमग्निमाग्नीध्रीयेस्थापयंति । सो
मंतुहविर्धानिगृहे । तत्रस्तोतानाम्राजानुवेतिष्ठ वविदश्चंद्रंतंगायेतु । संतेपयाङ्सीति । सोमव्रतंच
गायेतु । सोमव्रतस्यत्रिष्टुप् छंदः । सोमऋषिः सोमोदेवता सोमप्रणयनेविनियोगः । उं वारांर्सं

संतैः पयाऽद्वं सोमव्रतं त्रिगीयतृ। पाहृयपादायस्तोत्राः स्थः। ततो भुक्तवत्सु क्षीयमाणमनुमंत्रयेरन्।
नमणऽर्हन्नरसं चा ह्न्नराहृशीयमितियत्रतिष्ठंति ज्ञानारउक्षीयमाणरूपं पात्रयस्तत्रे
स्थितः। कृतं नाविदावागत्यया। ततः पत्नी वपाहोमं तेउ कुरुषादशास्तु ब्रह्मणपाहूनं। नामयहूणा
विशिष्टं। तत्र प्रयोगस्तु। कुद्रस्तणेपो ३ मूर्द्धिं इागके हूर्शी वेड्सोगछे मेऽ र्ओऽ निर्देशमे षहे षेणस्थ
स्यामऽने ऽगोऽ राऽ वैस्वं हिन्नेरूस्योऽ त्येजा राको शिके ब्राह्मणगो नमे भुवाण॥ दीक्षित अमुक
शर्मयजे ते। अमुकशर्मणः पुत्रो यजेत। अमुकशर्मणः पौत्रो यजेत। अमुकशर्मणो नप्तो यजेते।
एवं पितृपितामहप्रपितामहानां नामानि। एवं मातापितामही प्रपितामहीनां तिसृणां। पित्रादीनां
मेवं नामानि गृहीत्वा यथावरेषां पुत्रादीनां नामानि स्त्रीणां सांयथा ज्येष्ठं गृहीयात्। प्रयोगस्तु। अ
मुकशर्मणः पितो यजेते। अमुकाद्वयोः पितो यजेते। अमुकशर्मणः पितामहो यजेते। अमुकशर्मणः प्र
पितामहो यजेते। तथा अमुकादायाः पुत्रादीनां जीवतामवनामग्रहणं। स्वः स्तुत्येत्यादि समानेय
ऊमा नंवा वयियाय यार्थं अछेतृ। ततस्तस्मिन्नेवाह्नि रात्रौ वसतीवरीपरिहरणं ते तस्यैवाह्नानं
सुब्रह्मण्यपायाः। पंचमेह्नि स्तुत्या॥ स्तुत्यायामपररात्रे ध्रुवं प्रबोधिताः सर्वऋत्विजः उद्गायस्तोति।
ततः पत्नीशालायां पूर्वद्वारि चमसोत्करं के स्फ्ये शोभुः सार्वतात्रिवभूरा प्रातरनुवाकस्योपाकरणा
ऊपयेन गार्हपत्यस्यादक्षुखपश्चिमेन उपविश्य यजमानः वासवं सामानि गायति। त्रयो संगस्तुलो

कद्वारमिति द्विपदा गायत्री छंदः पुष्कल ऋषिः वसवो देवता प्रातःसवने विनियोगः ॥ लोकद्वारमपावार्णु
पश्येम त्वा वयं रा३ ३ १ २ ३ १ २ ३ ॥ हुं मो रज्या याऽ३ औ ३ २ ३ ४ ५ ॥ इति त्रिर्गायेत् ॥ गीयमाने तस्मिन्नवाग्नीध्रा
ज्याहुतिं जुहुयात् स्रुवेण ॥ तया मंत्रा समिधं जुहुयात् ॥ ॐ नमोऽग्नये पृथिवीक्षिते लोकक्षिते लो
कमेयजमानाय विंदैष वै यजमानस्य लोक एतास्मि अत्र यजमानः परस्तादायुषः स्वाहा ॥ इदमग्नये ॥
प्रजापतये स्वाहेति द्वितीया पुनः इदं प्रजापतये ॥ समिद्धोमः ॥ ततः अपजहि परिघमित्युक्त्वोत्तिष्ठति ॥
5 तदानीं प्रस्तोता आग्नीध्रीयं गत्वा इमं स्तोममिति यजुःसारथिः साम गायत्री ॥ तस्य जगती छंदः ॥ कु
त्स ऋषिः ॥ अग्निर्देवता आज्यग्रहणे विनियोगः ॥ ततउद्गाता तेन मामनामंत्र्य प्रातरनुवाकमुपाकुर्या
त्तू इत्यध्वर्युश्चोक्त्वा होतारं प्रातरनुवाकाय उपविष्टं पूर्वेण गत्वा यजमानस्य पूर्वया द्वारा प्रपद्यांतरे ५
ण हविर्धाने नपूर्वेण च के उदङ्मुखउपविष्टो होतुः पुरस्तात् यजमानः प्रत्यङ्मुख उपविशेत् ॥
उपविश्य उद्गाता यजमानौ परस्परं संवदेयातां विश्वरूपा गानार्थी प्रथमतो यजमान उद्गाता
रं प्रति विश्वरूपामे गायेति वदेत् चतुष्टोमसंपदति रेकान्न य इदं शास्त्रात्वाद्भुनाहं गास्यामीति
प्रत्युक्ते रुद्गाता पुनर्यजमानः वसंतीवये अग्रहः प्रातरनुवाके शास्त्रमासां चन संपत्को पायथा
त्यो परि सामन्नित्त्वस्मात् गायगायेति ब्रूयात् ॥ ततउद्गाता विश्वरूपा गायेत् ॥ तस्य प्रयोगः ॥ युंजे
वाचमिति पंक्ति छंदः प्रजापतिऋषिः ॥ विश्वरूपा देवता ज्योतिष्टोमे विनियोगः ॥ युंजे वाचं शतपदां मू

गायै सद्स्व वर्तिर्निर्गेयत्रं त्रैष्टुभं जगद्विश्वारूपो निसंन्नाऽत्तरीरा देवाऽर्कः स्विंसिचो ऽ १२२२ हुं मृन्मा
शंकोयिरोग्ज्ञो र ४५॥ इति त्रिर्गायित्वा मनसि यजमानः उद्गाउरन्तकरणं कुर्यात् ततः पूर्ववत्सु अन्न
एणाद्वा नो ऽप्र अस्तु त्वा मा हि निविशाषः ततः सर्व उद्गातारः आग्नीध्रेन निस्तृत्य बर्हिर्वेद्यां पविश्य
तीर्थेः स्वार ह्वादर्शस्तोत्रा एषनु संदृष्टुः ततो होमात्प्रावर खुवा न्मन्त्र्यामृदुपाहु इति यदा ब्रूयादथवे
दिमांत्रे मेयुमृदुत्राच्छिथि रादेवानां तीर्थं विदिरस्मि मा मा हिंसीरित्यनेन मंत्रेण सर्व उद्गातारः वसतीव
रीसंज्ञिकातुं त्वआपो नवंतिा अध्वर्युनिर्दिष्ट विद्वांनं प्रवेश्यमाना अनुजाविशारोः प्रस्तोत्रुद्गा ट प्रतिह
र्तारः पूर्वया द्वारा तत्र प्रथमतो द्वारस्थौ रराटी संज्ञकां शारमयीं शालकां विश्रौः शिरोसि यज्ञो दायशो
मयि धेहि इति मंत्रेण स्पृष्ट्वा इषमूर्ज आ षे वर्चोसि च इति मंत्रेण प्रविशेयुः ततः दक्षिणे हविर्धा
ने सज्जिके शकटे स्थितं तरे एषे बाहुना ऽन्यत्र आधिषवणचर्मोपरि स्थापितं सोमं नमः तत्पृथिवीत्यादि ञि
नाम मंत्रे सूर्यीस्य त्विव मातनस्पृशाश्युः ततः उत्तरे हविर्धाने संज्ञके शकटं वामतः हेचातस्य वदक्षिण
स्य शकटस्य पश्चिमतः ऋतस्य स्वहने सीदामीत्यनेन मंत्रेण प्रथमतः प्रस्तोता उपविशेत् तस्य वामत
वानस्पत्योसि बार्हस्पत्यासि प्राजापत्योसि प्रजापते मूर्द्धास्य त्यायु पात्रमसीद मदं मां प्रांचं प्रादा मिति
उसेव स्तनवर्चसा यत्तिमं त्रः उद्गाता तस्य वामतः प्रतिहर्तारा प्रष्टास्तोबहि पवमानस्य उपास्मै
विद्वतत्वा पवमानस्य तङ्त्येनस्य न वर्चस्य संहिता जापद्रुमेंद्रस्वारणसत्वान् ततः स्तेयावद दुर्धुरनि
णाति सोमं तावत्तृष्णीं तिष्ठेयुः ऽप्रनिष्पतेराजा नित्तत पात्रमसीत्यनेनैमंत्रेण उद्गाता द्रोणकलशं

वदीर्घयसमे गृह्णीयाद्ग्रावाणस्य त्वोसि इत्येतदादिमंत्रेण वर्चसायेत्येवमंतेन शाकटस्याधस्ताद्द्रोणकलशं प्रोक्ष
येद्युः सावित्र्या उद्गाता रदशापवित्रे आविकं वस्त्रं प्रसार्येत् ततउच्छ्रायतमेवउत्तरं द्रोणकलशं दक्षिणतः तस्याद
णं शाकटं कृत्वा ब्रह्मविहितमानुग्राह्यः अधिषवणचर्मोपरि एकत्र स्थापयेत् उद्गाता मकृतानपातोयान्
याः पर्वतानां ककुभः श्येनाङ्गजिरायेइदं बमुना वहते घोषेणामीवांचनयंथ्यमुक्तास्त वहतेतिमंत्रः
स्त वहते त्यवमांतनेतेषामेकरस्थापितानां अभिमर्शनं कुर्युः सावित्र्या वसवस्त्वा गायत्रेण छंदसा सं
मृजंतु रुद्रास्त्वा त्रिष्टुभेन छंदसा संमृजंतु आदित्यास्त्वा जागतेन छंदसा संमृजंतु इत्यादि त्वाम
तिबिलं संमृज्यात् ततो दशापवित्रं पवित्रं ते विततमित्यनेन मंत्रेण अवधूय द्रोणकलशोपरि स्थापयेत ॥
तत्र पद्दाधर्त्तुर्ग्रहाय उद्गाता तितदा तसंबधिनी सामधारां उद्गाता अनुमंत्रयेत् वस्तिके इत्यादि
नामंत्रेण यजमानस्य अर्द्धं सोमस्य राज्ञो राज्यायेत्येवमंतेन आग्रयणं गृह्णन् ध्रुवं यदा हिंका ६
रोति तदा ते अग्निः प्रस्तोता तेहं मानुषः बृहस्पतिरुद्गाताहं मानुषः वायुः प्रतिहर्ताहं मानुषः इति
स्वकीं स्वकीं मंत्रं जपेयुः ॥ ततः सर्वा यं पठेयुः स्तुते बहिष्पवमाने विसृष्टे जरनूत् ततो हविर्धाननयहीनिः
सृत्य हस्तोत्रशाल्य आहवनीये होमं कुर्युः प्रथमतः प्रस्तोता वेकुरानामासीति स्वाहा तेन प्रथमा
माहुतिं जुहुयात् तारुद्यामादित्योति द्वितीयां ततउद्गाता इदमाहुतिद्वयं वा सुरुचः सामयजा माहया
न्यावस्मौ शक्यवा विनसा सिराजनायज्ञदे वेषु वहनस्वाहा आकारं तां तृतीयांजुहुयात् ॥ इदं नमो
वाचावाचस्पतये सरस्वत्यैपदेदंसा ... इदं ... मामात्यां ॥ ततः प्रतिहर्ता च यमामाहुतिद्वयं

होतव्यं ऋचा जपेत् ॥ अहं गायत्रीं वाचं प्राणं प्रजापतिं प्रपद्ये स्मान मा रक्षणं पर्याद्ध इति । ततः सर्पेत मध्ये
प्रस्तोता सेन नियमं तमुद्गातारं प्रतिहर्तारं । तस्माद्वै सर्पेतः सव्यैः पाणिभिः पृथक् दक्षिणा रश्मीनि
निरस्येत् । यो हास्माभ्यो वधो घायूनामुदीरयत्वि ... हस्य धन्वना पतान्वरणोधमतु इति मंत्रः । अ
नेन मंत्रेण धमदित्येव तेन वाचालदेशं प्राप्याध्वर्यु प्रतिष्ठेत तस्मात्प्रत्यङ्मुपविशेत् । यो मन आत्माया
मे प्रजाये मे पशवास्तेरहंमनो वं प्रसीदामित्येव मंतन मंत्रेण । तत उपशानविधिः । प्रत्यङ्मुखः प्रस्तो
तोदङ्मुख उद्गाता पश्चिमनोद्गारं गच्चादक्षिणपूर्वमष्टमात्र्शमीक्षमाणः प्रतिहर्त्ता स्वव्याधरानु
पश्चात् ऋचा द्यावापृथिव्योः संधिमीक्षमाणः समानि मुखानि धारयंतः एवं सर्वस्तोत्रेषासीरन् ॥
तदानीमुद्गात्रा उपगातारः कर्तव्याः । एवं उपविश्य ज्योतिर्गानं कुर्यात् ॥ ज्योतिष्टोमविनियोगः
अग्निर्ज्योतिर्ज्योतिरग्निः । सूर्यो ज्योतिः इति । ततोऽध्वर्युः प्रस्तरं प्रयच्छति प्रस्तोत्रा तं प्रस्तरं गतिगृह्य प्रस्तोता २
प्रस्तनुस्तोप्यामः प्रस्तास्तरित्य उद्गात्र प्रयच्छेतु तेन प्रस्तरेणोद्गाता दक्षिणं ऊरुं घामाछाद्य स्तोममायोगं कुर्यात् ।
सोमयोगालिख्यते [illegible] येद्रियेणेति मंत्रं जपेत् ॥ अन्नं जयिष्यामि इत्येव मंत्रं जपित्वा उपास्मै ।
[illegible] गायत्रीछंदः पुष्कलऋषिः सोमो देवता इमे विनियोगः गायत्रंत्र्या
स्तन्वहास्तो प्रहाल्य आहवनीये होमं कुर्यात् [illegible] धुरां तस्या गायत्री त्रिष्टुब् जगत्यनुष्टुप्पंक्तिरिति छं
मानुतिं हुत्वा तां स्वर्यामादित्येति द्वितीयां तत ऊ [illegible] पृथिव्यंतरिक्षं दिवं सर्वा दिशा इति ध्येयानि ।
न्याकर्माणि तस्य ता वितस्य स्तिरा जाता यज्ञं देवेषु वदन्तः प्रजापतिरकामयत बहुस्यां प्रजायेयेति ष
वायाववायव स्पतये सरस्वत्यै इदं [illegible] इदं ... साम

वद्दीर्घंयसमंगृहीत्वावानस्पत्योसिइत्येनतदादिमंत्रेणवर्चसायेइतिद्वारस्यद्वोइत्सुपगाद्गणानुपगानां।उ
भेरहेतुःसावी।उद्गातारदशापवित्रेआविकंवस्त्रंप्राण्येतु।उद्गायानीत्यागायेऽस्मधांधिष्ट्यः।आशांसुवे
गांशाकटंवत्याबृहत्याविहितमानुग्राबूः।अधिषवण[illegible]मीत्मानआगायाइनि।स्वयंआग्रस्तत्जस्तइत्यार
ग्ः पर्व[illegible]तः श्येनाऽसित्रिराये[illegible]सामयोगेन्द्रयायास[illegible]हिंडेत्यउपास्मेगाइत्यादिनानवर्चे
गायत्रेणबहिष्पवमानेनस्तोत्रेणस्तुवीरनुद्दमाद्यंस्तोत्रं।बहिःपवमानेनस्तुत्वा।अन्नमकरम
न्नमन्नादःस्यामजीजनमितिमंत्रंजपेतु।ततःश्येनोसिगायत्रछंदाइतिमंत्रेणत्रजाभिषभित्येवमंतेनय
जमानंवाचयेतु।तस्मात्सत्वारात्पांगृहीत्वाउजयन्तच्युतरंगुजंपरिछिद्यवायाम्लाजविधायतु।यदिस्तु
तंसदिवाचस्तुत्तमवाँकृस्तुतंयदिवातिष्ठतंयतयोरन्येनदिवमाकेदेश्मममन्येनजपेमालोकमि
तिमंत्रेण।ततःतत्रावादपात्रंनिनयेयुः।समुद्रंवःप्रहिणोमिस्वांयोनिमपिगच्छतारिष्टस्तन्यान्या ७
स्मापरासिचितनाधनामितिमंत्रेण।ततोबहिर्विद्दंवातुंजिपदान्यजमेयुः आग्नेशान्यः आग्नी
ध्रीयमागत्यबहिष्पवमानस्यसंहितांजपेयुः।ततःतदानीमवज्जंजीरनुउद्गातारः।एतस्यावसा
यांग्राम्नीद्ध्रिरित्यक्षचातु।[illegible]वपायांहुतायांधिष्ण्यानग्नीनुपतीष्ठेरनु।तद्धिष्ण्योपस्थानंलिख्यते
आग्नीन्नेनतीर्थेनप्रविश्यआहवनीयंगत्वासंम्राडसिकृशानुरित्यानेनमंत्रेणआहवनीयंउपति
ष्ठेरनु।ब्रस्तोतुद्गात्तप्रतिहर्तारः।ततःप्रदकं[illegible]गत्वास्वाध्यासि[illegible]नधायइत्यास्तावं[illegible]।नतोसि
[illegible]इतियाचाल[illegible]।असंमृष्टोसिहव्यसूदनइतिशामित्रं[illegible]।ततआग्नीध्रीयंगत्वा[illegible]

विश्वप्सुअग्निंयामनः।ऋचाविच्छूरसिग्रवाहूणाइतिमंत्रेणआग्नीध्रमुखास्तमग्निमुपतिष्ठंति॥ततोदक्षिणद्वारे
णनिःक्रमयां॥आग्नीध्रीयमग्निमुत्तरेणसंचरःसर्वत्रदक्षिणेनोत्तरयोःसवनयोर्यदाहविर्द्धानेमार्जनी
यंचापछद्वोमायाततःपूर्वस्यांसदसोद्वारिप्रत्यङ्मुखास्तिष्ठतोवह्निरसिहव्यवाहनइतिहोतुर्धि
ष्ण्यं॥श्वात्रोसिप्रचेताइतिमैत्रावरुणस्य॥तुथोसिविश्ववेदाइतिब्राह्मणाच्छंसिनोधिष्ण्यं॥उशिकवि
तिपोतुर्धिष्ण्यं॥अङ्घारिरसिबंभारिरितिनेष्टुः॥अवस्युरसिदुवस्वानित्यच्छावाकस्य॥तत्रैवतिष्ठंतः
शुंध्युरसिमार्जालीयइतिमार्जालीयं॥ऋतधामासिस्वर्ज्योतिरितिऔदुम्बरीं॥समुद्रोसिविश्वव्यचाइति
ब्रह्मणःसदनं॥उत्तरेणसदोगत्वांतर्विदिप्रत्यङ्मुखास्तिष्ठंतोऽहिरसिबुध्न्यइतिशालामुखीयम
ग्निमुपः॥अजोस्येकपादित्यगार्हपत्यमुपः॥सगराऽसिबुध्न्यइतिदक्षिणाग्निरायतनं॥कव्योसिकव्य
वाहनइतिदक्षिणावह्निं॥तत्रैवतिष्ठंतःसर्वाग्नमन्वीक्षमाणाःप्रपामायन्इतिमामाहिंसिष्टेत्येवमंतेनउ
पतिष्ठेरन्॥ततस्तस्यद्वारोरस्थइतिसदसःपश्चिमोद्वारबाहूसंमृज्यमामासंताप्तमितिप्रत्याहारा
सदसःप्रस्तोतृहुरसराःप्रविशेयुः॥दक्षिणेनोदुंबरीगत्वातस्याउत्तरतउपविशेयुः॥नमःसखिभ्यः
पूर्वसद्भ्योनमोपरसद्भ्यःइतितत्रपूर्वणप्रस्तोतारंप्रतिहर्ताागच्छोपविशेत्॥ततःपरस्परंउपहवंया
चेरन्॥ततःसवनमुखीयंचमसंजपतिगृह्यप्रस्तोतादक्षिणोरावाधायदक्षिणेनपाणिनापिधाया
सीनोपहूयमानायामिडायामनुपधारयदनुपह्वनू॥वषट्कृतेरनुतदृं सर्वत्रनातृप्तापिपत्रप

ह्वयेदुद्गाता प्रथमो दक्षिणमनुबाहुं दंडं रुचानत्वहोत्रादूपह्वाने दृते सति यजमानः सर्वज्ञचित्रयुक्तुपदस्वं यावोऽत प्रतिस
वनं॥तत्रप्रातःसवनेऽर्थनामंत्राः॥अग्निर्मेहोतासमोपह्वयतां॥होतउपमाह्वयस्व॥आत्योमेध्वर्युःसमोपह्वयतां॥
अध्वर्युउपमाह्वस्व॥चंद्रमामेब्रह्मासमोपह्वयतां॥ब्रह्मन्नुपमाह्वयस्व॥पर्जन्यामउद्गातासमोपह्वयतां॥उद्गातरुप
माह्वयस्व॥आकाशोमेसदस्यःसमोपह्वयतां॥सदस्यउपमाह्वयस्व॥आपोमेहोत्राशंसिनस्तेमोपह्वयतां॥होत्राशं
सिनउपमाह्वयध्वं॥रश्मयोमेचमसाध्वर्यवस्तेमोपह्वयतां॥चमसाध्वर्यवउपमाह्वयध्वं॥उपहूतइतितेतेप्रतिवचनं
कुर्युर्होत्रादयः॥अथमाध्यंदिनवाङ्मेहोतासमोपह्वयतां॥होतरुपमा०॥चक्षुर्मेध्वर्युःसमोपह्वयतां॥अध्वर्यउपमा०॥
मनोमेब्रह्मासमोपह्वयतां॥ब्रह्मन्नुप०॥श्रोत्रंमउद्गातासमोपह्वयतां॥उद्गातरुप०॥योयमंतश्चक्षुष्याकाशःसमेसदस्यः
समोपह्वयतां॥सदस्यउप०॥याइमाअंतश्चक्षुष्याआपस्तेमेहोत्राशंसिनस्तेमोपह्वयतां॥होत्राशंसिनउपह्वयध्वं॥अंगा
निमेचमसाध्वर्यवस्तेमोप०॥चमसाध्वर्यवप०॥इति॥अथतृतीयसवनेप्राणोमेहोतासमोप०॥होतरु०॥अपानोमेध्वर्युः
स०॥अध्वर्यउ०॥व्यानोमेब्रह्मासमो०॥ब्रह्मन्नु०॥समानोमउद्गातास०॥उद्गातरु०॥योयमंतःपुरुषआकाशःसमेस ५
दस्यः॥स०॥सदस्यउ०॥याइमाअंतःपुरुषआपस्तेमेहोत्राशंसिनस्तेमोप०॥होत्राशंसिनउपमाह्वयध्वं॥लो
मानिमेचमसा०॥यंता चमसाध्व०ध्वं॥एतेषुमंत्रेषुद्वेद्वेपूर्वपूर्वोमंत्रउपांशु॥उच्चैरुत्तरः॥अथचमसभक्षविधिः॥ऋत्वि
जोन्नचमसान्अग्नेऽभिद्ध्वाचक्षुषावपश्यामीतिमंत्रेणसोमवेक्ष्यइदंविद्रपीतस्यतइंद्रियावतोगायत्रछंदसइतिमंत्रया
मीत्यवमंतनहिरत्यंनहृयेतु॥नद्वानंतरंअपउपस्पृश्यमुखमनुप्राणंसंमृशति॥ऊर्द्धंसप्तर्षीनुपतिष्ठस्वेदुपी
तोवाचस्पतेसप्तर्षिजान्मकंतूयसतुपस्यलोकंमावाऽवगाइति॥हृदयालंभनं॥सोमराधिनादृद्विपितानोसि
मगवन्मामाहिंसीः॥नाभिमालंभनं॥सो[illegible]विदः॥सुमृडीकोनआविश॥एवमितरित्वियोत

ततस्तथैवप्रस्तोतृप्रतिहर्त्तारौप्रतिहर्त्तासोमंभक्षयित्वाचमसस्यआप्यायनंकुर्यात्॥आप्यायस्वसमेतु॥इदविंद्रपीतस्येंद्रि
यावतोगायत्रछंदसःसर्वगणस्यसर्वगणउपहूतउपहूतस्यभक्षयामीतिमंत्रः॥इतिगयइत्येवमंतेन।ततोऽप्र
वमिस्तेपितृत्तिर्नेद्धितस्यमधुमतोनाराशंसस्यसर्वगणस्यसर्वगणउपहूतउपहूतस्यभक्षयामिइतिमंत्रः
चमसेद्वितीयंप्रस्तोताग्रहीत्वाहुत्वातेप्रयच्छेत्॥सवनमुखीयाःनाराशंसाः॥छंदोनक्षत्राः॥एतच्चमसेस्वं
ज्ञाः॥प्रातःसवनेऽप्रवमिस्तेपितृत्तिरितिभक्षयामित्येतेननाराशंसानांभक्षः॥एवंप्रातःसवनेषट्षड्
माध्यंदिनेसवनेतृतीयसवनेप्रथमसवनमुखीयःद्वितीयोनाराशंसःतृतीयश्छंदोनक्षत्रः॥एवं
प्रयस्तृतीसवनेतत्रसवनमुखीयछंदोनक्षत्रानांप्रथमतः॥श्येनोऽत्रक्षत्राइत्येवभक्षणंततःइदविंद्रपीतइ
तिभक्षःततःऊर्द्धसप्तर्षीनितिवगात्येवमंतेनमुखनासिकाहृदिकर्णस्पर्शनंत्रेण॥सोमराजंधिनइतिहृ
सीरित्यंतेनहृदयंस्पृशेत्॥सोमगीर्भिर्वितिविश्नात्येवमंतेननाभिमभिमृशेत्॥एवंछंदोभक्षसवन
मुखीयानांचमनसानांस्यमानोविधिर्भक्षणे।नाराशंसानांतुअवभक्षणंनास्ति॥आप्याभिमर्शनियथा
कामिनस्यः॥आप्यायस्वेतिमंत्रेणयदाप्यायनमुक्तं।तत्प्रातःसवनमाध्यंदिनीयोःसवनयोःप्रथम
द्वितीययोश्चमसयोःस्यात्॥प्रथमेचमसेतृतीयसवनेद्वितीयस्यचमसस्यभक्षंरुचातदानीमेवश्वेतः
कारिताःकुशाःऔदुंबर्यःस्नाप्यमाणानांउद्गातृणांमध्येवस्त्रमुदग्दशामास्तीर्यप्रस्तोतापंचपंचपंच
उत्तरेणराः॥आसादयतऔदुंबराणिकाष्टानिप्रादेशमात्राणिकुशाग्रैर्नानिधायततऔदुंबरींकुशो
र्ध्वाग्रेविष्टयित्वाचावस्थेएवपरिवस्त्रऔदुंबरींस्पृष्ट्वोद्गायेत्॥आत्मायस्यणंनकुर्यात्॥ततश्चमसआयाहि
वीतयइतिप्रथमस्याज्यस्यपुरस्तात्गानंकुर्यात्॥ततः...प्रतिगृह्यप्रस्तोताप्रस्तरवत्प्र

॥

छेदुद्धात्रे॥ उद्गातारमथैव जंघामुपहृत्य स्तोमयोगं कुर्यात्॥ स स्तोमयोगः दीक्षायै वर्णेन तपसो रूपेण मनसो
महिम्ना वाचो विभूत्या प्रजापतिस्त्वा मुनक्तु प्रजाभ्यो पानायेति मंत्रः॥ एवमंते यजुर्जपः॥ अग्न आयाहि वीत
य इत्याग्नेयं प्रथममाज्यं गायत्री छंदः पुष्कल ऋषिः अग्निर्देवता प्रजापतिर्देवेभ्यः आत्मानं यज्ञं कृत्वा प्र
यछदिति ब्राह्मणं नमो हिंकार इति रहस्य ब्राह्मणं अयद्धरां जगती छंदसा सौरी देवतया दिवमेव ब्रह्मयंन
गाये क्षेत्रे धीयते। प्राणः प्रस्तावस्य देवतेत्यादि पूर्ववत्। पर्यायादिषु हिंकारे रक्षुवीरन्॥ पंच पंचिनीषु च
१ दशास्ये विष्टुतिः॥ अग्न आहि वीतयानइति गीचातस्येवो परिष्टाज्जपं कुर्यात्॥ उत्तमां प्रस्तुत्यैषो तमेति ब्रा॰ सि
तारमीक्षता स्तुतस्य स्तुतमस्यूर्जस्वत्पयस्वद्मास्तोत्रस्य स्तोत्रं गम्यादिंद्रवंतो मनेमहि निहीमहि प्रजा
मिषमिति ब्रूहीति यजमानवाचनं॥ एवं चतुष्टयस्याज्यस्तोत्रविधिः समानः॥ त्रिवृद्बहिष्पवमानं पंचद
शान्याज्यानि पंचदशो माध्यंदिनः पवमानः सप्तदशानि पृष्ठानि सप्तदशाज्ञानैव एकविंशो ग्निष्टोमः॥ ७
अयं द्वादशस्तोत्राणां स्तोमविधिः॥ उदगग्रं प्रथमं विष्टावं प्राक्संस्थं प्रत्यग्वा तं पश्चिमेन मध्यदेशे नोदक्संस्थं प्राग
ग्रप्रत्यग्वा तं पश्चिमेनो [illegible] यं प्रत्यक्संस्थमेवं विधाः॥ पर्याया उत्तरोत्तराः पर्याय विष्टावां संदध्यात्॥ एवं प्र
थमेनाज्येन स्तुवाणः [illegible] रिति पूर्ववद्रूपं [illegible] ततः आनो मित्रावरुणेति द्वितीयाज्यस्योपरिष्टाज्जपः तथै
व स्वरात्पूर्णां दीक्षायै वर्णेनेत्यक्तः॥ आ नो मित्रावरुणेति मैत्रावरुणं द्वितीयमाज्यं गायत्री छंदः पुष्कल ऋषिः।
मित्रावरुणौ देवते प्रजापतिर्देवेभ्यः॥ इत्यादि पूर्ववत्॥ अयद्धरां गायत्री छंदसा मैत्री देवतया पृथिवीमे
नयाध्यायनं गायेत् प्राणापानौ धीयते। प्राणः प्रस्ता॥ इत्यादि पूर्ववत्॥ ऋङ्मू॰ आनो मित्रावरुणो स मू॰ उत्तमायामेषे
निषेषः उपरिष्टाज्जपः तथैव दीक्षायै इति स्तोमयोगः॥ आयाहि सुषुमा हि त इति ऐंद्रं तृतीयमाज्यं गायत्री छं
दः पुष्कल ऋषिः इंद्रो देवता प्रजापतिर्देवेभ्य इति ब्रा॰॥ अयद्धरां त्रिष्टुप् छंदसैंद्री देवतयांतरिक्षमेतया

ध्यायन् गायेच्चतुर्थीधीयेते प्राणः प्रस्तावस्येत्यादि पूर्ववत्॥ स्तुयास्तुतस्येति यजमानवाचनं॥ उपरिष्टाज्जपः॥ सव
नमुखीयवद्भक्षः॥ पुनः इंद्राग्नीआगतं सुतमिति चतुर्थाज्यस्य पुरस्तात् जपः॥ तथैव दृष्टो प्रतिगृह्याजं ब्रह्मप
दन्यस्तोमं प्रयुंज्यात्॥ इंद्राग्नीआगतं सुतमिति ऐंद्राग्नं चतुर्थमाज्यं। गायत्रीछंदः॥ वसिष्ठऋषिः इंद्राग्नी देवता प्र
जापतिर्देवस्य आत्मानं॥ प्राण॥ मनो हिंकार॥ अथ चतुर्णां अनुष्टुप् पृष्ठे छंदसां प्राजापत्यादेवतया सर्वामितयाध्या
यन् गायेद्वाग्धीयते प्राणः प्रस्तावस्येति पूर्ववत्॥ इंद्राग्नीआगतं सुतो मूर्छ्विगायत्रीया स्तुतस्येति
यजमानवाचनो उपरिष्टाज्जपः॥ यजमानवाचनादनंतरं सर्वेषु स्तोत्रेषु यजमानः उद्गातारमुपद्रवयद्धमिति उ
द्गातृभ्यः उपद्रवं याचेत्॥ उद्गातारमुपद्रुताइत्युपद्रवं दद्यात् यजमानाय। तदनंतरं इंद्र विद्रु पीतस्य तं॥ गाय
त्रीछंदस इति नद्धः॥ सर्वआज्येषु समानो विधिः॥ ततः मैत्रावरुणेन सर्पतित्यक्ता उद्गातारऽयथेतमप
र याद्वारा निःक्रम्य पश्चिमेनाग्नीध्रीयं बहिर्वेदि मूत्रं उत्सर्जं चं यक्षेषु यावदुदकास्पृशेरेवन्मृगतीर्थेतन
न्तूयः॥ शम्यापरास्सा छेदुर्यान्तूयोनिगमिषदामानेन सगच्छेत्॥ अथ पुनः प्रातः सवनवत् संस्रा
ड सिनशानुरिति आनञारन्यधिष्ण्यानउपतिष्ठेरन्॥ आहवनीयं चत्वालं अग्नीन् आग्नीध्रीयस्याग्नेः
उत्तरे एग गमनागमनयोः पंथाः दक्षिणेनोत्तरयोः सवनयोर्यदाहविर्धानकमार्थं गमनं आहवनी
यं च पृष्टहोमाय अन्यदा तत्तेसोवगमनागमने कुर्यात्॥ यज्ञमाध्यंदिनः उरामाध्यंदिनस्य सवनस्यो
पाकरणा ऊर्धनेमाग्नीध्रीयस्याग्नेः उदड्स्पुरवउपविश्य यरोइंसामानि गायतितद्यथा॥ लोकद्वारमि
ति द्विपदा गायत्री छंदः॥ वशिष्ठऋषिः रुद्रो देवता माध्यंदिने सवने विनियोगः॥ लोकद्वारमपोर्णुवाऽऽ३४र्णु पश्येये
मत्वा वयं विरे १२१२ हुं मा रा जो ऽ यो ऽ आ ३ ओ रे ३ ४ ५॥ इति त्रिर्गायत्॥ अथ यजुहोति समित्पूर्वं नमो वाय
वेंतरिक्षक्षिते लोकक्षितं लोकं मयजमानाय विंदै … लोक एतास्य यजमानः परस्ता

दाशुषः स्वाहा ॥ प्रजापतये स्वाहा ॥ इदं वायवे ॥ इदं प्रजापतये ॥ इत्याहुतिद्वयं हुत्वा । पुनः सम्मितः ॥ अपव
हिवरिघर्मिस्त्रोत्तिष्ठति ॥ विष्णोपस्थानादनंतरं ते उद्गातारः प्रातःसवनवत् ॥ अपरया द्वारा सदः
प्रविश्य दक्षिणाना हुं बरीं गत्वा तस्यां तत्र उपविश्य ब्रह्मन्नमः स्याखिन्द्य इति ॥ ततः परस्परं उपह्वं प्रार्थ
येत् । ततः प्रस्तोता द्विहर्निगच्छेत अग्निष्वकमर्षिं नत्तरराद्यालं तनमारन्य प्रस्तोमान्तिमर्शनं । उत्त
10 रेण गत्वा उवसदनोपावेशनं । दक्षिणकलशालंबनं दर्भा पवित्र प्रासनं ॥ प्रत्यावज्ज्य आवयोजनं द्रोणक
लशान्यूहनं । संमार्जनं धारानुमंत्रणं ॥ अग्निः प्रस्तोता इति प्रवरो न भवति । पाणि प्रक्षालनं बेउरा मा
मास्सि सूर्यमिति ऋचः सामेति च आहुतिचितयोः समन्वारंभणं । ब्रह्मादमित्युपस्थानं । दणनिरसनं ।
योमह्यामयानि सदस्यागत्वा पवेशनं । एतत् सर्वं प्रातःसवनवत् । प्रस्तोता उर्यात् ॥ उच्चातेजातमंध
सः । पुनानः सोम धारया । प्रउद्रवति माध्यंदिनस्य पवमानस्य पुरस्तात् जपं कुर्युः ॥ ततो बहिष्पवमानवत्
प्रस्तरं प्रतिगृह्य प्रस्तोता उद्गात्रे प्रयच्छेत् । तेन दक्षिणहस्ते [illegible] उपदत्य स्तोमं कुर्यात् ॥ स्तोमयोगे लिख्य १०
ते ॥ अग्नेस्तेजसा संइस्येंद्रियेण सूर्यस्य वर्चसा बृहस्पति स्त्वा युनक्तु देवेभ्यः प्राणायाग्निर्युनक्तु मन
सा स्तोमं यज्ञाय वोढवे दधावेंद्र इंद्रियं सत्याः कामाः यजमानस्य संचंतु के रिष्यामि यन्ते न वित्यन्नडन
। यिष्यामिति मंत्रः । उच्चातेजातमंधसः पुनानः सोम धारया प्रउद्रवेति माध्यंदिनः पवमानः ॥ गात्रामद्री
यवरौरवयौधाजयं [illegible] नानि सामानि गायत्री बृहती त्रिष्टुबिति छंदांसि [illegible] आमद्रीयुः [illegible]
पुधाजि [illegible] इत्याषीणि । सोमो देवता एतावता माध्यंदिनं सवनं पुपुव इति ब्राणा । त्रयी विद्या ॥ प्राणः
प्रस्तावस्य देवते इति आदि बहिष्पवमानवत् । सर्वस्तोत्रेषु समानं । सामानि साम्नि दिं उर्युः ॥ पंचदशश्चा
माध्यंदिनः पवमानः ॥ [illegible] मानवद्यजमानं वाचयेत् ॥ संवर्चा

सादयसेतिमंत्रं इन्द्रकोसस्कारिराग्रयेन्द्र माणेजपेदुक्ता ॥ इडामासनप्रभृतिबद्धिष्पवमानस्यएव
स्यानन्तरयोः पवमानयोः ॥ यजमानायोपहवं दद्योपरिष्टात्ऊपङ्क्त्युः ॥ इडोपह्वानेऽनेवाङ्ग होता
समोपहूयतामितिपूर्वंयद्विशेषितमस्ति ततनसवनप्रार्थनां कुर्यात् ततः सवनमुख्यीयस्य चमसस्य
नक्षः ॥ पूर्ववत् मंत्रविशेषः इन्द्रविद्रपीत ॥ त्रिष्टुप्छन्दसइति ॥ आप्यायस्वसमेतुत इति आप्याय
नं ॥ ततोदेवस्यत्वासवितुरितिदक्षिणाप्रतिग्रहः ॥ तत्र मंत्रक्रमः ॥ प्रथमनो देवस्यत्वासवितुः ॥ प्र
स्वर्गेग्न्यं गृह्णामि वरुणस्त्वानयतु देवि दक्षिणे रुद्राय गांतयामृतत्वमशीय वयो दात्रे मयोभ्यान्मयो
मह्यं प्रतिग्रहीत्रेकइदं कस्माअदात् कामः कामाय दात्रे ॥ ततो ॥ इति ॥ ततो मरुत्वतीयग्रहस्यानंतरंना
राशंसचमसस्य नक्षः ॥ अभिर्वीरस्तप्रविष्टरिति मंत्रेण आप्यायनं आप्यायस्वेति ॥ ततः पृष्ठहोमः पू
र्वंनाराशंसं जुहुयाच्चाहवनीये अस्तां तातःपृष्ठाद्ग्रा मंकुर्यात् ॥ आहुतिद्वयं ॥ पुरस्ताद्धा परिष्टा
द्वसमितुतत्रमंत्रो रथंतरं पिबतु सोम्यं मधुमद् इर्धयद्यज्ञपतावविहुतमिमं यज्ञमन्तिसंवसानाहो
त्रास्तृप्यंतु सुमनस्यमानास्वाहेति प्रथमाहुतिः प्रजापतये स्वाहेति द्वितीया ॥ होमानंतरं अभि
त्वाम्हूरनोनुमइतिरथंतरस्य पुरस्तात्ऊपङ्क्त्युः ॥ ततः इष्टेग्रतिगृह्य स्तोमयोगं कुर्यादुक्ता ॥ ए
कस्मृतिविधानात् मंत्रानुक्रमणिचोक्तातिव कुर्यादित्यकेचातुस्तोमं कुर्यादित्येकवचनेननिष्ट
चातुस्तोमयोजनं उक्ता ॥ रेवनवतिततरयोः ॥ सर्वस्तोत्रेषु इदानीं रथंतरस्यस्तोमयोगः ॥ इह
तारथंतरेणवास्तोमाणः ॥ आकुस्तोमयोगाहृत्वाव्याहृतिं मनसाध्यायेत् ॥ परं विहृतहृदि ॥ रथंतरं
मनोविहृहृत्वा प्रथंतरं सामवेहृदहृयथंतरं प्राणोविहृहृद पानो रथंतरं मसौ विलोकोवृहृदयः

रथंतरमित्येताएव … ज्ञाव्याहृतयोनन्तरा दयः॥ यस्ते गोषु महिमा यस्तेऽप्सु रथे वा ते स्तनयित्नौ यस्ते तयस्तेऽ
ग्नौ महिमा तेन संनव रथंतर द्रविणं इति वं … धीत्येवमंतं जपित्वा दीक्षायेव … नति स्तोमं … ज्यात्॥ अग्नि
त्वा शूर नोनुम इति रथंतरं … कउभु न्नरा … हतीछंदः। वसिष्ठ ऋषिः। इन्द्रो देवता। प्रजापतिरकामयत ब
हुस्यां प्रजायायेति स तूष्णीं मनसाध्यायदिति ब्राह्मणं॥ अग्निमंथ सहिंकार इति सर्वस्य ब्राह्मणं॥ प्राणः प्रस्ता
वस्य देवेत्यादि समानं॥ प्रस्तोता यदा रथंतरेण प्रस्तौति ततोद्गाता आह्लूं निमिलनं कुर्यात्॥ स्वर्हशा … प्रतीवी
हते … स्यर्शनं कुर्याद् उद्गायेत्॥ इ … स्वरं वैरथंतरमुद्गाउ … प्रम थितानः प्रस्तूयमाने समीले … प्रतीवीहृ
तनिनं च … उद्गातीति श्रुतिः॥ योवै देवरथमनन्वालभ्य तिष्ठत्यवास्मात्पद्यत इ यो वै देवरथ इमामालभ्योद्गाय
तास्माद्वपद्यते श्रुतिच श्रुतिः संमीलन … यस्य श्रियोः स्तुते रथंतरे यजमानः उद्गात्रे गां दद्यात् गदहिरण्यं॥ र
थंतरप्रस्तावादुर्ध्वं स्वर्दशासु … तप्राकृ … अन्वहरं नकारेति यः। किंच सर्वेषां साम्नामोंकारेणोद्गीथादानां रथंतरेऽ
कारवाक् … त्यां तद्यथा॥ उं अग्नित्वा शूर नोनुमो॥ वा॥ उंवाप्रा॥ … नानिन ने नन नीना न न न न न नमः स्तुवा ११
ररह … एवं षट् दशा हे रणि॥ द्वितीयायामृचां॥ इन्द्रो वा॥ उं वा … नन न नो नना मा न नो … नो न पार्श्वि
वाः॥ एवं चतुर्दश॥ तृतीयायां॥ नजो वा॥ उं वा … न न … ने न ना ने नो न न न … इं वार्श्व जिनाः॥ इत्येनेरथंरथ
मार्गं … विश्रुतिः समदशास्य सावत उत्तमायामे … मेति … षः स्तुतास्य ति यजमान वचनं … परिष्टाज्जपः॥ उं
विरिति … ॥ अन्य समानं॥ ततः कयानश्चित्र आभुवदूती वामदेव्यपुरस्ताज्जपः॥ … तिष्ठ … गावो अ … अ
वयोर्महयो … इति मनसा ध्यायेत्॥ ततोदीक्षायै॥ कयानश्चित्र आभुवदिति वामदेव्यं मंत्रावरुणं साम॥ गाय
त्रीछंदः। वामदेव्य ऋषिः। विश्वेदेवा देवताः॥ आपोवा … मा … दिति ब्रा॥ … पमंत्रयते स हिंकार इति रहस्य ब्रा॥ प्रा
णः प्रस्तात्स्ये त्यादि॥ सप्तदशास्तोमः। सिवविश्रुतिः। उपरिष्टाज्जपः। यजमानवाचनं स्वनमुखीयवद्भूः॥ तद्धि

खितं प्रातःसवने धिष्ण्योपस्थानान्तरं। शेषं समानं। ततः तं वोदस्म नृतीषहमिति नैधसस्य पुरस्ताज्जपः। द्रोणेन ग्र
तिगृह्य दीक्षायै इति स्तोमयोगः। तं वोदस्म नृतीषहमिति नौधसं बृहत्साम। बृहतीछंदः। नोधा ऋषिः। इंद्रो देवता।
इमो विश्वाश्वोको सहास्तमिति त्रिष्टु०। वयी विश्वा०। प्राणः प्रस्तावस्येत्यादि। ततो उद्गाता उपतिष्ठतं उपधावने ऊ
र्यति। तद्यथा नोधसं सामोपधावामि तं वोदस्मर्चमनुपधावामि। नोधसमृषिमुप०। इंद्रं देवतामुप०। बृहतीं छंद
उप०। सप्तदशं० स्तोममुप०। उर्वीं दिशमुप०। आत्मानमुपधावामि इति उपधावनं। किंचा। ब्रह्मसाम्नि यः कामो
यजमानस्य स्यात् समसिध्यं चितिध्यायंन्नुपासीत यजमानः। उद्गाता स्तुवाय यजमानस्य वाचनं। उपरिष्टाज्जपः।
पूर्ववद्भवतः। सप्तदशास्तोमस्य गर्भिणी विष्टुतिः। सर्वपृष्ठेषु। विधिश्च समानः। शेषः। ततस्तरोन्निवीविदद्वसु
मिति कालेयस्य पुरस्ताज्जपः। द्रोणगृह्यं। दीक्षायै। तरोन्निवीविदद्वसुमिति कालेयमच्छावाकसाम। बृहतीछं
दः। कलिऋषिः। इंद्रो देवता। देयाश्च वाश्चस्तुरायेषु लोके [illegible] तति त्रि०। वयी प्राणः प्रस्तावस्येत्यादि शेषः।
गर्भिणी विष्टुतिः। उपरिष्टाज्जप। यजमानवाचनं स्तुतस्येति। सवनमुखीयवद्भवतः। ततः पुनर्मित्रावरुणेन
सर्पितव्यः। का उद्गातारः सदसः पश्चिमद्वारा निःसृत्याग्नीध्रीयस्याग्नेरुत्तरेणाहवनीयं गत्वा संम्राडसि
कृशानुरित्यादिभिर्मंत्रैः पूर्ववद्धिष्ण्योपस्थानं कुर्युः। तथैव दक्षिणानोर्दुवरीं गत्वा तस्यानुत्तरत उपवि
श्योद्य नमः सखिभ्यः। पूर्वेणास्तोरं प्रतिहर्ता गचाद दक्षिणपूर्वमष्टमादंष्ट्रा मीदृमाणाः। उपविशेतु। तेन यज
मानः। पुरा तृतीयसवनस्योपाकरणाज्जुहुयात् [illegible] आहवनीयस्योद्भुख उपविश्य स श्री आदित्य० सवे स देव०
सामानि गायनि। तस्मा मद्ध्यं। लोकद्वारमिति द्विपदा गायत्री छंदः। पुष्कलऋषिः। आदित्या विदेवाश्च देवता। तृ
तीयसवने विनियोगः। लोकद्वारमपोर्णुवा ए३रि। पश्येम त्वा वयं० सं [illegible]। २१२। हुं आ। राजायो आ। २३४५ इड्ढं त्रिः
पुनः। लोकद्वारमपोर्णुवा ए३रि। पश्येम त्वा वयं० सं०। २१२। हुं आ। राजायो आ। २३४५। इदमपि त्रिर्गायेतु॥

गीथाथजुहोति॥पुरस्तादुपरिष्टाच्च समित्होमः सर्वत्राज्यहोमेषु॥स्रुगेव च होमः॥होममंत्रः॥नमश्चादित्ये
च विश्वेभ्यश्च देवेभ्यो दिविक्षिद्भ्यो लोकक्षिद्भ्यो लोकमेयजमानायविंदतेषवै यजमानस्यलोकएतास्म
त्र यजमानः परस्तादायुषस्वाहा इति प्रथमाहुतिः प्रजापतयेस्वाहेति द्वितीया॥ पवनपरिघमित्यक्तोक्ति
पवति॥इदं यजमानकर्म सर्वसवानुष्ठा॥ततः प्रतिहर्त्ता विद्वानेगच्छेदादित्यग्रहहुतेसति आर्त्तवकर्मा
र्थी॥तत्र क्रमः॥विष्णोः स्थिरइति पूर्ववद्राद्यालंभनं॥इषेत्वोर्जेइति शुवस्त्राः॥ततो दशापवित्रे एवसवस्थे
तितिसृभिर्मंत्रैः॥द्रोणकलशेव स्रूनद्भूतं संमृज्यात्॥तत्र रेद्र विद्वानि संस्थिके अनसियः स्थापितो भवति
महानकलशः तं पूतभृदित्याचक्षते॥तत्र संमार्जनेंतरं चात उपरि दशापवित्रं प्रसारयेत् दशदशां॥पृष्ठकेतु
देवीति धारानुमंत्रणं॥पाणिप्रक्षालनं॥प्रस्तोट ठकरानामासिइत्यादि श्राद्धनिशायाहोमः॥प्रस्ताद्
गायत्रीमिति जपः॥अन्वारंभणं॥योदाइति टणनिरसनं॥सदस्यागत्य उद्गातुः जीहुंबर्यासीनतेरे १२
णगत्वा दक्षिणपूर्वमष्टमेदेशामीहमानाः उपविशेत्॥योमआत्मेति मंत्रेण प्रतिहर्त्तेति ततः॥स्वादिष्ठया
मदिष्ठयाटवः पवस्वेंद्र मेकेति॥ऋगद्वयं॥पुरोजितिटचः॥अनिधियाणीतिटचः॥इत्यार्नवस्य पवमान
स्यपुरस्ताज्जपः॥ततः प्रस्तरं प्रतिगृह्य प्रस्तोता प्रहनुस्तोष्यामः प्रशास्तरित्यहान्वेप्रयछेत्॥तेन
दक्षिणां जंघां उपवृत्य सुष्ठ्या स्तोममनेस्तेजसा इति जपेत्॥स्तर्योष्ठिन तुवाचस्तोममितिअन्तंक
रिष्यामीति च पूर्ववत्॥ततः स्वादिष्ठया मदिष्ठया पवस्वमधुमइंद्रमछस्तुताइमेपुरोजित्यनिधिया
णीत्यार्नवः पवमानः॥गायत्रसंहितस्पंपोष्कलस्यावास्यांधीगवकावानिसामानि॥गायत्रीककु
बुष्णिगनुष्टुब्बृहतीछंदांसि॥सुष्कलसंहितसपंपोष्कलस्यावास्याधीसुप्रजापतिरित्यार्षाणि॥
सामादेवता॥साध्याविनामदेवाआसन्निति ब्राह्मणं॥त्रयीविद्याप्राणः प्रस्तावस्यादवेत्यादि समानं॥

साम्ने साम्ने हिंकुर्युः। सफपौष्कले एकवर्षे॥ आग्नीध्रः स्रुचा अन्नमकरमिति जपेत्॥ स्वरोसि गयोसि ति मि
षमित्यंते नयजमानं वाचयेत्॥ संवर्गासपयसे तिहिकास्तूकारिणश्च जेऽहमास्या जपेत्॥ इडोपह्वानेऽजा
नेजाग्णा मेह्वोनास मोपह्वयतामित्यादि नि मंत्रैः पूर्वलिखितैः॥ सवनधार्यनां यजनः॥ ततः श्येनोन्वद्यइ
ति तं च मसं आवद्यादिहविंद्र पीतस्य तण॥ उगच्छेद्स इति उद्गाता हूरस्यंनहाय पूर्वं ततः उ द्वइ ति मुख्या
नूम्राणान निम्रेत्तूणोत्॥ सोमेरारं धीतिहृदये॥ सोमगीर्भिरिति नाम्नो मेवमितरे कुर्युः॥ प्रतिद्व त्रीपद्मा दाप्या
यस्वेति मंत्रेण आप्यायनं॥ सर्वसवने षु॥ गायत्र्यै वानु सवनमिति माप्यायनमिति शांखिल्य मनेन॥ ततः
अपरस्याद्वारात् हविर्धानं प्रपद्यांधस्तात्वस्य चमसस्य यजमानपित्र्यः सवनीयपुरोडाशानु पिंडां दद्या
दुद्गातारः॥ तत्र अत्र पितरो मादयध्वं यथा भागमावृषायध्वमिति जपेयुः॥ तं चमसं उत्तरार्धान्मार्जय माया
अमीमदंत पितरो यथाभागमावृषायिषतेति प्रतिमंत्रयेरन्॥ काव्ये स्तेपितृन्निरिति तस्य नहुः॥ ततः सो
म्यं चरुमाहृत्य उद्गातानेहोता॥ आकर्मेन्शाणे मनसि मनसि मेन्शाणं आत्मपन्मामृ चिययन्नेम मनो यमंगतं यद्वाभे इप
रागत उरज्ञा सोमेन तद्वयं पुनरस्मासु दधमसीति मंत्रेण तस्मिन्नं मुखानासिके अवधायाहितृणीविमार्जीत॥
येनाहोसीमजयद्विय ध्येतिमंत्रेण दधाचित्यंतेन एवमितरे कुर्युः प्रतिद्व त्रीप स्यात्॥ ततो यज्ञायज्ञा वोअग्न
न्नयद्गिति यज्ञायज्ञीयस्य पुरस्तात्जपः॥ ट ण य स्तं॥ स्तोमयोगादी क्षाय वेर्णीति॥ यज्ञायज्ञा वो अग्नय इति यज्ञा
यज्ञीयमग्निष्टोमसाम॥ वृद्धवृत्तरा हृद्वतीकं दः जरद्धाऽक्रषिः॥ विश्वानरो देवता॥ देवा वैवस्वत्यम जंतति
श्रीः॥ लोमहिंकार इति॥ प्राणः कन्नावस्य देवतेत्यादि विशेषः॥ यज्ञायज्ञीयस्य हिंकारं प्रति पत्नी उद्गातेह
ता॥ निधनं प्रति पत्नि दक्षिणमूरुमन्ति षिंचति॥ उन्नमायां स्तोययांपुव द्वाजापि नुव द्वाजषि त्वच्य स्येत्

वाइत्यस्य स्थानेना १४५ मूर्इति निधनं कुर्यात्॥ प्रयोगस्तु॥ ह्। १ शो ३ँ मा २ व्य दा त ये कुव ह्वा ज्ञा यिचू १ वा ह्वा २ ज़े
थु वा २ विता चू २२ वा हुं मायि वा २ हुा यि॥ एवं यज्ञायज्ञीयेन स्तुवीरन्॥ षाढ्तच्छिरस्काः तद्यदा नु वा ७ स
नूह्ला ता पो हि ष्ठी या कुर्यात् तदिनमन्वालभेरन्॥ आवरणं पराकुर्वतः॥ एकविंशाः स्तोमः सप्त सप्तिं न्ये
13 कविंशस्य विष्टुतिः॥ स्तुतस्य स्तुतमसीति यजमानवाचयिया स्तुनर्यजमानं वाचनं तं तवे मा ज्योतिषा॥
श्रेष्ठकत्रामर्मनम्तु मातकद्दि बृहद्दि॥ इति यावंतो यजमानस्त्रास्तु॥ ते षां यथाज्येष्ठं नाम निगृह्य वाचावत्
वाचावयेद्यजमानः॥ पुनः तं तवे मा ज्योतिषा॥ जनिष्यमाणा अत्र मातनु तज्योतिषे निबृहद्दि॥ इति जनि
ष्यमाणानोपुत्राणामपि निर्दिश्य दश ऋचा पञ्चाद्वा वाचयेत्॥ ततः सवनमुखीयवदाहं॥ ऋचा तु तस्य वादे
वस्तोमपदेति प्रतिष्ठामित्यंतेन मंत्रेणः स्थापिताः कुशाः इन स्तनः कुशान्॥ हारियोजनस्य ग्रहस्य वषट्
ट्कारे हुते स्वदस्वः पश्चिमया द्वारा निष्क्रामंतो जपेयुः सोमे ह्युन्नमि द्वि सामसदस्सदस इंद्रिये णेति मंत्रं
स्तुचू २ सि ब्रेछ्ह तिकुर्विंत्यं तेन आदित्यमुपतिष्ठेरन्॥ अस्तमितं ष्ठे हार्हपत्य आग्नीध्रीये हे आहुतिं १३
जुहुयुः॥ अपांपुष्पमस्योषधीनामिति मंत्रेण स्वाहा तेषु यथा हुतिः॥ प्रजापतये स्वाहेत्युत्तरां॥ हारिय
क्षेणानामधानाहो एककलशे चवंति तासां कुद्दानाश्च प्रमज्ञ आददानः स मुपद्दूतानह्य भक्षयिष्याम इति मंत्रं तु कांत्
तउपहूतस्य स्वेलकेनेक रूपहूतं वाचयेत्॥ ततः हारियोजनस्य ले देव सोम इति जह्यात् मीत्येवमेतेन द्विरूप
द्वायाहवनीयपरिध्येरंतरे प्रक्षिपेत्॥ तोयेव प्रस्तोत्र प्रतिहर्तारो कुर्याताः॥ ततो पत्नीसंस्थे तत्सर्वेष्टाव
ष्टोस कलान्याहवनीये जुहुयुः॥ देवकृतस्यै न स इत्येनाज्यति त्रिर मीति मंत्रैः रिकारीतिर्न स्वाहाका
रांतिः॥ ततः अवभृथेमानानां मच मसास्ता च्या ददेशोदिः स्तुपणिः स्थापिता जवंति॥ तत्रैते स्वं न मसं पक्षप विज्ञ्य